

Resumé af rapport om ro og klasseledelse i folkeskolen

Et af folkeskolereformens overordnede formål er at løfte det faglige niveau i den danske folkeskole. Under indsatsområdet ”En længere og varieret skoledag med mere og bedre undervisning og læring” skal en bred vifte af initiativer bidrage hertil. Reformen bygger på den aftale, regeringen indgik i juni 2013 med Venstre og Dansk Folkeparti, og den aftale, parterne efterfølgende indgik med Konservative om et fagligt løft af folkeskolen.

Det er i aftalen anført, at der i dag er for meget uro i skolen, hvilket udpeges som et problem, idet et godt undervisnings- og arbejdsmiljø er en forudsætning for, at folkeskolens formål kan indfries. På den baggrund er det besluttet at iværksætte en national indsats, som skal styrke klasseledelse og mindske den undervisningsforstyrrende uro i folkeskolen. Indsatsen skal styrke skolernes arbejde med at etablere rutiner, normer og regler, der understøtter et godt læringsmiljø samt sikre, at der er fokus på klasseledelse i indsatsen for at udvikle undervisning samt lærernes kompetencer.

Som led i denne indsats er der nedsat en ekspertgruppe bestående af praktikere fra kommuner og skoler samt forskere indenfor området. Ekspertgruppens medlemmer:

- Dorte Marie Søndergaard (formand for ekspertgruppe om ro og klasseledelse), professor, Institut for Læring og Pædagogik, AU (DPU).
- Helle Plauborg, ph.d.-studerende, Institut for Læring og Pædagogik, AU (DPU).
- Thomas Szulevicz, adjunkt, Institut for Kommunikation, AAU.
- Tine Basse Fisker, konsulent og ekstern lektor, Institut for Læring og Pædagogik, AU (DPU).
- Torben Mørup, skoleinspektør, Kvaglundskolen, Esbjerg Kommune, udpeget af Skolelederforeningen.
- Pia Werborg, skolechef, Middelfart Kommune, udpeget af Børne- og Kulturchefforeningen.
- Mette With Hagensen, forældrerepræsentant, udpeget af Skole og Forældre.
- Agnete V. Hansen, elevrepræsentant, udpeget af Danske Skoleelever.
- Gitte Øgendal, lærer, Brøndby Strand Skole, udpeget af Danmarks Lærerforening.
- Helle Saabye Pedersen, SFO-leder, Glostrup Skole, udpeget af BUPL.
- Lene Tetzlaff-Petersen, konsulent hos og udpeget af Kommunernes Landsforening.

Af kommissorium for ekspertgruppe om ro og klasseledelse i folkeskolen fremgår det, at ekspertgruppen har haft til opgave at beskrive eksisterende forskning og viden om klasseledelse og på denne baggrund udarbejde anbefalinger til, hvordan klasseledelse udføres bedst muligt i praksis. Ekspertgruppens arbejde skal bidrage til skolers og kommuners arbejde med undervisningsmiljø, klasseledelse, undervisningsforstyrrende uro og inklusion.

Nærværende rapport formidler udbyttet af ekspertgruppens arbejde. Rapporten præsenterer en gennemgang af eksisterende forskning på området og kommer med anbefalinger til måder at forstå, håndtere og udvikle klasseledelse på. Anbefalingerne rummer to niveauer: Først anføres de grundlæggende forståelser af klasseledelse, inklusion og undervisningsforstyrrende uro. Dernæst følger en række råd, som mere konkret udpeger anbefalede måder at håndtere klasseledelse på. Der inddrages i rapporten korte eksempler på praksiserfaringer med klasseledelse.

Foruden nærværende rapport er der udarbejdet en kort udgave af ekspertgruppens arbejde og anbefalinger: ”Ro og klasseledelse i folkeskolen – Anbefalinger fra ekspertgruppen om ro og klasseledelse”.

Baggrund

Klasseledelse og håndtering af undervisningsforstyrrende uro udgør centrale elementer i aftaleteksten bag folkeskolereformen, der som nævnt ovenfor bl.a. har til formål at løfte det faglige niveau i folkeskolen. Der har i de seneste år været stigende fokus på, hvordan undervisningsforstyrrende uro udgør en udfordring for elevers læring. En undersøgelse af uro i skolen foretaget af Undervisningsministeriet (UVM) viste i 1997, at folkeskolen har en udfordring med urolige elever (Egelund & Hansen 1997). PISA-undersøgelserne har desuden vist, at netop forekomsten af uro i klassen har stor betydning for elevers faglige resultater (OECD 2001).

Megen forskning på området peger på, at lærerens viden om og kompetencer i klasseledelse er centrale i forebyggelsen af uro i undervisningen (Freiberg og Lapointe 2006; Oliver et al. 2011). Det er derfor centralt, at fagprofessionelle på skolerne har de nødvendige kompetencer til at organisere og lede klasserummet for at sikre trivsel, inklusion og et godt læringsmiljø; og på længere sigt sikre et positivt læringsudbytte for eleverne.

Af folkeskoleloven fremgår det, at alle skoler skal have et værdiregelsæt. I bekendtgørelse om fremme af god orden i folkeskolen er det fastsat, at værdiregelsættet skal bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og være retningsgivende for god adfærd og give pejlemærker for, hvordan der opnås god trivsel på skolen samt et godt psykisk undervisningsmiljø med respektfulde relationer mellem skolens elever indbyrdes og mellem elever og ansatte. Værdiregelsættet skal indeholde en overordnet antimobbestrategi.

Formål

Formålet med ekspertgruppens arbejde er at give anbefalinger til, hvordan skoler og kommuner kan udvikle klasseledelse, styrke skolernes arbejde med at etablere et godt læringsmiljø, udvikle undervisning samt lærernes og pædagogernes kompetencer og mindske forstyrrende uro. Grundlaget for ekspertgruppens anbefalinger er en kortlægning af eksisterende national og international forskning på området. Desuden er der inddraget erfaringer fra praksis, dels gennem observationer og interview på en række skoler, dels gennem gruppens praktikere og deres erfaringer fra kommuner og skoler.

Formålet med ekspertgruppens arbejde er endvidere at bidrage til UVM's formidling af konkret viden samt konkrete redskaber og metoder om uro og klasseledelse, der skal videreudvikles og være tilgængelige på UVM's vidensportal. Ligeledes skal ekspertgruppens arbejde munde ud i igangsættelse af konkrete forsøgs- og udviklingsarbejder på skoler, som skal fremme ro og god klasseledelse. Samtidig skal arbejdet indgå i den vejledning af skoler og kommuner om det fortsatte arbejde med at udvikle gode, inkluderende læringsmiljøer og god klasseledelse, som UVM's læringskonsulentkorps gennemfører.

Ekspertgruppens arbejdsopgaver

- Afdække den eksisterende nationale og internationale forskning og viden om klasseledelse i relation til uroproblemer i folkeskolen og i relation til inklusionsindsatser.

- Afdække best practice: Finde de folkeskoler, der allerede har et velfungerende arbejde vedrørende ro og klasseledelse.
- Indsamle redskaber og metoder til at udvikle klasseledelse og komme med anbefalinger om udøvelse af klasseledelse målrettet lærere og pædagoger.
- Komme med anbefalinger om styrket klasseledelse og indsatser mod uro rettet mod kommuner og skoleledere.
- Komme med anbefalinger til, hvordan forældre kan understøtte skolens ledelse og medarbejdere i forhold til at opnå god trivsel i skolen uden undervisningsforstyrrende uro.
- Komme med anbefalinger til UVM om, hvordan klasseledelse kan understøttes af ministeriets indsats i forhold til udvikling af fag.
- Give anbefalinger om formidlingen og udbredelsen af viden samt om sammenhængen i rådgivningen til kommuner, skoler, lærere m.fl.
- Give anbefalinger til, hvordan klasseledelse kan udvikles via kompetenceudvikling af lærere og pædagoger, herunder anbefalinger til, hvordan klasseledelse kan indgå i tilrettelæggelse af efteruddannelse.
- Med udgangspunkt i gældende lovgivning og allerede eksisterende materialer komme med anbefalinger om udvikling af nye understøttende materialer eller justering og promovering af eksisterende materialer.

Det skal nævnes, at resultatet af to af ekspertgruppens arbejdsopgaver er afrapporteret i et selvstændigt notat til Undervisningsministeriet. Dette gælder opgaverne ”Komme med anbefalinger til UVM om, hvordan klasseledelse kan understøttes af ministeriets indsats i forhold til udvikling af fag” og ”Med udgangspunkt i gældende lovgivning og allerede eksisterende materialer komme med anbefalinger om udvikling af nye understøttende materialer eller justering og promovering af eksisterende materialer”. Eftersom målgruppen for disse anbefalinger er Undervisningsministeriet, har ekspertgruppen fundet det hensigtsmæssigt at udelade dem af nærværende rapport.